

Sygn. akt *I ACa 374/16*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Górecki (spr.)

Sędziowie: SA Ryszard Marchwicki

SA Piotr Górecki

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Sylwia Woźniak

po rozpoznaniu w dniu 31 stycznia 2019 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **H. G. i K. G.**

przeciwko (...) **spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w P.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 14 stycznia 2016 r. sygn. akt I C 462/13

I. zmienia zaskarżony wyrok:

a) w punkcie 1 w ten sposób, że powództwo oddala;

b) w punkcie 4 w ten sposób, że:

- zasądza od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kwotę 9.217 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania;

- nie obciąża powodów nieuiszczonymi kosztami sądowymi;

II. nie obciąża powodów kosztami postępowania apelacyjnego na rzecz pozwanej.

Ryszard Marchwicki Marek Górecki Piotr Górecki

Sygn. akt I ACa 374/16

UZASADNIENIE

Powodowie H. G. i K. G., w pozwie z dnia 19.02.2013 r. skierowanym przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, domagali się zasądzenia od pozwanej na ich rzecz kwoty 1738250,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 listopada 2012 r. tytułem odszkodowania, zasądzenia od pozwanej na ich rzecz kwoty 161500,00

zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 listopada 2012 r. tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu o pow. 3230 m², ustanowienia na gruntach, stanowiących własność powodów, o powierzchni 7480 m², zapisanych w księdze wieczystej (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w P., odpłatnej służebności przesyłu na rzecz pozwanej, oraz zasądzenia kosztów procesu.

Pozwana (...) Sp. z o.o. wniosła o oddalenie powództwa i o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej kosztów procesu.

W piśmie z dnia 10 kwietnia 2013 r. powodowie cofnęli wniosek o ustanowienie odpłatnej służebności przesyłu.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 14 stycznia 2016 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu zasądził od pozwanej na rzecz powodów solidarnie kwotę 161.500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16 listopada 2012 r., oddalając powództwo w pozostałej części i umarzając postępowanie w części dotyczącej ustanowienia służebności przesyłu.

Kosztami procesu Sąd Okręgowy obciążył powodów solidarnie w 90,50 % a pozwana w 8,50 % i po rozliczeniu nakazał ściągnąć od powodów solidarnie z przysądzonego roszczenia na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu kwotę 86.237,85 zł, a od pozwanej 7.048,44 zł.

Nadto zasądził od powodów solidarnie na rzecz pozwanej 5.990,11 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Podstawę takiego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania.

Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w P. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), w której zapisana jest nieruchomość o pow. 0,96.11 ha, położona w S. gm. D.. Ujawnionymi w księdze wieczystej współwłaścicielami nieruchomości są, na zasadach wspólności ustawowej powodowie: K. G. i H. G..

Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w P. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), w której zapisana jest nieruchomość o pow. 0,03.39 ha, położona w S., oznaczona jako działka nr (...). Ujawnionymi w księdze wieczystej współwłaścicielami nieruchomości są, na zasadach wspólności ustawowej powodowie: K. G. i H. G..

Dnia 25 stycznia 1962 r. wydano decyzję o lokalizacji szczegółowej i udzielono zgody na budowę linii (...) na terenie P.- P.-P.. W decyzji zawarto stwierdzenie, że decyzja nie narusza praw osób trzecich. W dniu 20 kwietnia 1964 r. ustalono przebieg projektowanej linii wysokiego napięcia, co umożliwiło ustalenie szczegółowego wykazu właścicieli gruntów wzdłuż wskazanego przebiegu trasy, a czynności te miały być wykorzystane w postępowaniu administracyjno-prawnym związanym z budową tej linii. Dnia 9 września 1965 r. Zakład (...) w P. uzyskał akceptację linii (...)P.-P., która nie naruszała praw osób trzecich. O tego czasu dwutorowa linia energetyczna 110 KV, prowadząca z P. do stacji P., przechodzi przez nieruchomość powodów. Ma ona formę słupów stalowych zakratowanych, na których zawieszonych jest sześć przewodów roboczych i jeden przewód odgromowy. Od momentu powstania linia ta nie była przebudowywana. Linia wymaga wykonywania bieżących prac eksploatacyjnych, co wiąże się z koniecznością dostępu do słupów. Dokonuje się m.in. wycinki drzew. Linia ta ma duże znaczenie dla zapewnienia przesyłu energii elektrycznej dla miasta P..

Zarówno zmierzone jak i możliwe do wystąpienia natężenie pola elektromagnetycznego pod linią wysokiego napięcia (...), na terenie nieruchomości powodów, przekracza dopuszczalny poziom dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową. W związku z tym część nieruchomości powodów winna być objęta strefą ochronną o powierzchni 2890 m² i nie może być wykorzystana pod zabudowę mieszkaniową. Nie mniej natężenie elektro-magnetyczne nie przekracza dopuszczalnych norm wartości tego natężenia dla miejsc dostępnych dla ludności. Korytarz techniczny, niezbędny dla eksploatacji linii wysokiego napięcia, ma obszar 1996 m².

Posadowiona na nieruchomości powodów linia energetyczna (...) obniża wartość części nieruchomości, a mianowicie działek o numerach (...). Linia energetyczna przecina na całej długości, po ukosie działkę nr (...), której powierzchnia wynosi 2881 m⁽²⁾. Znacząca część działki stanowi strefę ochronną i praktycznie nie ma możliwości wykorzystania tej działki na cele budownictwa mieszkaniowego, a taka możliwość niewątpliwie by istniała, skoro na ten cel przeznaczono

praktycznie wszystkie sąsiadujące z nią działki. Działka nr (...), o powierzchni 594 m⁽²⁾ graniczy z linią energetyczną, która przebiega wzdłuż granicy działki, jednakże część tej działki objęta jest strefą ochronną. Linia energetyczna znajduje się natomiast poza działką nr (...), jednakże jej część stanowi strefę ochronną. W okresie od dnia 19 lutego 2003 r. do dnia 8 grudnia 2010 r., a więc przed dokonaniem podziału nieruchomości powodów, linia energetyczna przebiegała przez działki o numerach (...) i zajmowała na działce nr.(...) grunt o pow. 3168,50 m⁽²⁾ i na działce nr (...) grunt o pow. 80,5 m⁽²⁾. Łącznie była to powierzchnia 3249 m⁽²⁾ i przekraczała o 19 m⁽²⁾ powierzchnię, wskazaną przez powodów w pozwie, która to powierzchnia stanowiła podstawę wyliczenia roszczenia o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie. W ramach dokonanego podziału nieruchomości linia energetyczna w swej części przebiega nad nieruchomością, przeznaczoną na drogę i w tej sytuacji uległa zmniejszeniu powierzchnia nieruchomości, zajmowana przez linię energetyczną. Obecnie - od dnia 9 grudnia 2010 r. linia ta zajmuje: z działki nr. (...) grunt o pow. 5 m⁽²⁾, z działki nr. (...) grunt o pow. 82,5 m⁽²⁾, z działki nr. (...) grunt o pow. 206,75 m⁽²⁾, oraz całą powierzchnię działki nr (...), to jest 2881 m⁽²⁾ z uwagi na brak możliwości jakiegokolwiek jej zabudowy. Łącznie więc zajęta przez linię energetyczną powierzchnia nieruchomości powodów wynosi 3175,25 m⁽²⁾. Wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z działek o numerach (...) wynosi 121350,00 zł, jednakże z uwagi na treść przepisu art. 321 kpc weryfikacji musi ulec powierzchnia, związana z tym roszczeniem powodów – powodowie zgłosili roszczenie o wynagrodzenie do powierzchni 3230 m⁽²⁾, a więc do powierzchni o 19 m⁽²⁾ mniejszej, niż zajęta na potrzeby linii energetycznej – w tej sytuacji należne powodom wynagrodzenie wynosi **120640,35 zł.** / 121350 zł : 3249 m⁽²⁾ x 3230 m⁽²⁾ /. Wynagrodzenie za okres od dnia 9 grudnia 2010 r. do dnia 19 lutego 2013 r. wynosi łącznie **62308,38 zł** i wyliczone zostało w następujący sposób:

działka nr (...) – 55819,94 zł / 1764 zł+26073 zł+24657 zł+3325,94 zł – za cały 2013 r. wy-nosi ono 23777 zł, za jeden miesiąc wynosi 1981,41 zł i za 19 dni lutego wynosi 1344,53 zł.

działka nr (...) – 4825,45 zł / 152 zł+ 2255 zł+ 2131 zł + 287,45 zł – za cały 2013 r. wynosi ono 2055 zł, za jeden miesiąc wynosi 171,25 zł i za 19 dni lutego wynosi 116,20 zł.,

działka nr (...) – 1604,78 zł / 50 zł+750 zł+709 zł+ 95,68 zł – za cały 2013 r. wynosi ono 684 zł, za jeden miesiąc wynosi 57 zł i za 19 dni lutego wynosi 38,68 zł.

działka nr (...) – 58,21 zł / 2 zł+27 zł+25 zł+3,21 zł – za cały 2013 r. wynosi ono 23 zł, za jeden miesiąc wynosi 1,91 zł i za 19 dni lutego wynosi 1,30 zł.

Łącznie wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości powodów wynosi za ok-res dziesięciu lat przez wniesieniem pozwu wynosi 182948,73 zł. W związku z treścią przepisu art.321 kpc Sąd może uwzględnić to roszczenie do kwoty, której powodowie się domagali, a więc do kwoty 161500,00 zł.

Dnia 12 lipca 1993 r. dokonano przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną – przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą: Zakład (...) w P. przekształcony został w (...) Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa o nazwie (...) Spółka Akcyjna i nadano spółce statut.

Dnia 17 grudnia 2002 r. dokonano połączenia Spółki (...) S.A z czterema innymi podmiotami. Przyjęto, że spółka działa pod firmą Grupa (...) Spółka Akcyjna.

Uchwałą Walnego Zgromadzenia Spółki Grupa (...) Spółka Akcyjna pod-jętą w dniu 23 września 2004 r. wyrażono zgodę na nabycie za kwotę 7000000,00 zł toru (...) na odcinku P. – S..

Dnia 30 czerwca 2007 r. zawarto w formie aktu notarialnego umowę zbycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa. Pozwana nabyła od (...) S.A. z siedzibą w P. wchodzący w skład tej spółki Oddział, samodzielnie sporządzający bilans, stanowiący organizacyjnie i finansowo wyodrębniony zespół składników materialnych i niematerialnych, przeznaczonych do realizacji zadań gospodarczych, związanych z dystrybucją energii elektrycznej w rozumieniu art.

55¹ kc. W umowie stwierdzono, że zgodnie z treścią art. 55 ze zn.4 kc nabywca przedsiębiorstwa jest odpowiedzialny solidarnie ze zbywcą za jego zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa.

Pismem z dnia 25 września 2012 r. pełnomocnik powodów wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 1743750,00 zł tytułem odszkodowania za utratę wartości działek budowlanych i za niemożność przekształcenia działek rolnych na działki budowlane, oraz do zapłaty kwoty 161500,00 zł tytułem zaległego czynszu dzierżawy za ostatnie 10 lat.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał powództwo powodów za uzasadnione jedynie w części.

Jeśli chodzi o roszczenie o odszkodowanie z tytułu obniżenia wartości nieruchomości, to - zdaniem Sądu I instancji brak jest podstaw do zastosowania dla oceny tego roszczenia przepisu art. 415 kc w myśl którego kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia.

Również przepisy art. 225 kc i 224 § 2 kc nie uzasadniają w żadnym stopniu roszczenia właściciela nieruchomości wobec nieuprawnionego posiadacza służebności przesyłu o naprawienie szkody, polegającej na obniżeniu wartości nieruchomości, co skutkuje uznaniem roszczeń powodów w tym zakresie za nieuzasadnione. Natomiast roszczenie o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości powodów, Sąd uznał za uzasadnione.

Powodowie nie wskazali podstawy prawnej tego roszczenia. Ocena tego roszczenia dokonana została przez Sąd w oparciu o przepisy art.224 § 2 kc w związku z art.230 i art. 352 § 2 kc. Przepis art. 224 § 2 kc ustanawia obowiązek posiadacza do uiszczania wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy, przepis art.230 kc ustanawia podobny obowiązek zapłaty wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy przez samoistnego posiadacza, a przepis art. 352 § 2 kc stanowi, że do posiadania służebności stosuje się odpowiednio przepisy o posiadaniu rzeczy. Przyjmuje się w orzecznictwie, że zajęcie cudzej nieruchomości i umiejscowienie na niej jakichkolwiek urządzeń bez tytułu prawnego jest równoznaczne ze złą wiarą, a nabycie posiadania w złej wierze kształtuje również status posiadania następcy prawnego pod tytułem ogólnym.

Właścicielowi nieruchomości przysługuje roszczenie o odpowiednie wynagrodzenie za korzystanie z niej przeciwko posiadaczowi służebności w złej wierze, niezależnie od roszczenia określonego w przepisie art. 222 § 2 kc. Wysokość tego wynagrodzenia winna być ustalona wg cen rynkowych, odpowiadać powinna w swej wysokości wynagrodzeniu, jakie posiadacz / także posiadacz służebności / musiałby zapłacić właścicielowi, gdyby jego posiadanie opierało się na prawie, a zatem wynagrodzenie odpowiada wysokości stawki czynszu dzierżawnego na wolnym rynku za dzierżawę gruntów, zajętych przez pozwaną, oraz tych gruntów, które nie mogą być użytkowane z uwagi na istnienie strefy ochronnej. Obowiązek ten dotyczy nie tylko pasa ochronnego, związanego z posadowionymi urządzeniami, ale także pozostałej części nieruchomości, której właściciel faktycznie nie może zagospodarować, co odnosi się do opisanego działki nr (...). Wysokość tego wynagrodzenia ustalona została w oparciu o opinie biegłego J. W.. W pozwie określono, iż wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości powodów o pow. 3230 m², obejmuje okres dziesięciu lat, poprzedzających wniesienie pozwu. Pozew wniesiony został dnia 19 lutego 2013 r. , a zatem przedmiotem rozstrzygnięcia jest okres rozpoczynający się od dnia 19 lutego 2003 r. Jak już powyżej wskazano, Sąd związany jest przepisem art. 321 kpc, który stanowi, że nie można wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie. Jak wynika z dokonanych powyżej ustaleń, należne powodom wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z będącej ich własnością nieruchomości wynosi 182948,73 zł, jednakże przy zastosowaniu przepisu art. 321 kpc, zasądzeniu podlega kwota 161500,00 zł.

Sąd Okręgowy stwierdził także, że brak jest podstaw do uznania, że roszczenie powodów stanowi nadużycie prawa podmiotowego i należy je ocenić jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego / art.5 kc.

Odnośnie zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu, pozwana twierdziła, że przynajmniej od 1 stycznia 1966 r. rozpoczął się bieg okresu zasiedzenia służebności przesyłu, skoro w 1965 r. rozpoczęto eksploatację linii elektroenergetycznej, oraz związanej z nią infrastruktury posadowionej na nieruchomości powodów i w tej sytuacji

nabycie przez zasiedzenie prawa, odpowiadającego swym zakresem służebności przesyłu, nastąpiło z dniem 1 stycznia 1976 r.

Nie budzi żadnych wątpliwości fakt, że pozwana skonstruowała ten zarzut przyjmując, że zasiedzenie nastąpiło na rzecz jej poprzednika prawnego i to przed dniem 1 lutym 1989 r. / uchylony art. 128 kc / czy też przed dniem 1 stycznia 1990 r., a więc przed zaistnieniem pozwanej i uzyskaniem przez nią osobowości prawnej. Jak wynika z dokonanych ustaleń – poprzednikiem prawnym pozwanej w tym okresie był Skarb Państwa, w którego imieniu zarządzała częścią mienia Skarbu Państwa / wg konstrukcji przepisu art.128 kc / państwowa osoba prawna, a za taką należy bez wątpienia uznać Zakład (...) w P.. Sytuacja ta skutkowałą by przyjęciem, że zasiedzenie ograniczonego prawa rzeczowego nastąpiło by na rzecz osoby trzeciej, nie będącej uczestnikiem tego procesu, a zatem dowiedzenie zasiedzenia winno nastąpić w trybie, przewidzianym w przepisach art. 609 i 610 kpc. Dopiero po rozstrzygnięciu w tym trybie pozwana mogłaby dowodzić, iż jest następcą prawnym podmiotu, na rzecz którego nastąpiło zasiedzenie i że przysługuje jej tytuł prawny do korzystania z nieruchomości powodów. Do zamknięcia rozprawy pozwana nie udowodniła, iż wszczęła postępowanie o stwierdzenie nabycia prawa przez zasiedzenie służebności przesyłu, a więc pozwana nie wykazała tytułu prawnego do władania nieruchomością powodów w zakresie służebności przesyłu w okresie objętym żądaniem pozwu.

Odsetki ustawowe od uwzględnionej części powództwa zasądzono od dnia 16 listopada 2012 r. tj. od upływu terminu określonego w wezwaniu do zapłaty.

Orzeczenie o kosztach Sąd Okręgowy uzasadnił przepisem art.100 kpc który stanowi, że w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Roszczenia powodów uwzględnione zostały w 8,50 %, a więc przegrali w 91,50 % swoich żądań zasądzona kwota 161.500,00 zł stanowi 8,50 % dochodzonej kwoty 1.899.750,00 zł i w tej sytuacji Sąd rozdzielił koszty procesu wg wskazanej powyżej zasady – powodowie ponoszą koszty procesu w 91,5 %, zaś pozwany w 8,5 %. Koszty sądowe, które obejmują opłaty i wydatki wynoszą łącznie kwotę 106.452,21 zł / opłata sądowa 94.988,00 zł i koszty opinii biegłych 11.464,21 zł, w tym koszty opinii biegłego P. G. 3.693,28 zł i koszty opinii biegłego J. W. 6.827,18 zł oraz 943,75 zł. Zgodnie z przyjętą powyżej zasadą podziału kosztów powodów obciąża kwota 94.403,77 zł, a pozwaną kwota 9.048,44 zł. Powodowie uiszczyli część opłaty sądowej w kwocie 500,00 zł, oraz zaliczki na koszty opinii biegłych w kwocie 7.665,92 zł, to jest łącznie kwotę 8165,92 zł, zaś pozwana zaliczkę na koszty biegłego w kwocie 2.000,00 zł . Kwoty te zaliczone zostały na poczet obciążających strony, a wyłożonych tymczasowo przez Skarb Państwa, kosztów sądowych, a zatem powodów obciąża ostatecznie kwota 86237,85 zł / 94403,77 zł – (...),92 = 86237,85 zł /, zaś pozwaną kwota 7048,44 zł / 9048,44 zł - 2000,00 zł = 7048,44 zł/. Koszty te, na zasadach przewidzianych w przepisie art.113 ust. 1 i 2 cytowanej powyżej ustawy podlegają ściągnięciu na rzecz Skarbu Państwa.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła apelacją pozwana Spółka w części uwzględniającej powództwo i rozstrzygającej o kosztach procesu. Pozwana zarzuciła naruszenie art. 292 kc w zw. z art. 172 kc poprzez ich niezastosowanie, podczas gdy z okoliczności sprawy wynika, że przeciwko powodom doszło do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu, a zarzut zasiedzenia został zgłoszony przez pozwaną.

Nadto pozwana zarzuciła naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 233 kpc w zw. z art. 278 kpc, art. 321 kpc, art. 227 kpc w zw. z art. 217 kpc oraz art. 233 § 1 kpc w zw. z art. 328 § 2 kpc. Pozwana podniosła także zarzut naruszenia art. 5 kc.

Wskazując na powyższe pozwana wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonej części i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania, w tym za I instancję. Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania odwoławczego.

Pismem procesowym z dnia 29 marca 2016 r. pozwana powołując się na art. 177 § 1 pkt 1 kpc wniosła o zawieszenie postępowania do czasu prawomocnego zakończenia postępowania z jej wniosku przy udziale powodów i Skarbu

Państwa o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu, zawisłego przed Sądem Rejonowym Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu pod sygn. IX Ns 2177/15.

Na rozprawie apelacyjnej w dniu 19 października 2016 r. Sąd Apelacyjny na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 kpc zawiesił postępowanie apelacyjne do czasu prawomocnego zakończenia sprawy IX Ns 2177/15 toczącej się przed Sądem Rejonowym Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu.

Postanowieniem z dnia 6 listopada 2018 r. Sąd Apelacyjny podjął zawieszony postępowanie wobec prawomocnego zakończenia postępowania w sprawie IX Ns 2177/15.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 22 sierpnia 2018 r. Sąd Rejonowy Poznań- Grunwald J. w P. w sprawie z wniosku (...) spółki z o.o. w P. przy udziale H. G., K. G. i Skarbu Państwa reprezentowanego przez Starostę (...) stwierdził, że Skarb Państwa nabył przez zasiedzenie z dniem 31 grudnia 1985 r. prawo służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu na nieruchomościach stanowiących własność uczestników H. G. i K. G., szczegółowo określonych a będących przedmiotem sporu w niniejszej sprawie (k. 597-612).

Po podjęciu postępowania pozwana podtrzymała swe dotychczasowe stanowisko w sprawie, powołując się w szczególności na fakt zasiedzenia przez poprzednika prawnego pozwanej prawa służebności gruntowej, co powoduje że powodom jako właścicielom nie przysługuje wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości w zakresie odpowiadającym treścią nabytej w drodze zasiedzenia służebności gruntowej.

Powodowie co do zasady podtrzymali prezentowane stanowisko w sprawie. Jednocześnie zdając sobie sprawę z faktu stwierdzenia zasiedzenia i na wypadek zmiany wyroku i oddalenia powództwa w całości wnieśli o nieobciążanie ich kosztami postępowania zarówno za I i II instancję, na podstawie art. 102 kpc.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanej Spółki okazała się uzasadniona.

Jak się bowiem okazało prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu z dnia 22 sierpnia 2018 r., sygn. akt IX Ns 2177/15 stwierdzono, że Skarb Państwa nabył przez zasiedzenie z dniem 31 grudnia 1985 r. prawo służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu na nieruchomościach stanowiących własność powodów za bezumowne korzystanie z których to nieruchomości powodowie dochodzili wynagrodzenia w tym procesie.

Sąd Apelacyjny stosownie do art. 365 § 1 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc związany jest tym prawomocnym postanowieniem. W rezultacie uprawomocnienia się takiego postanowienia nikt nie może kwestionować nie tylko faktu jego istnienia, lecz także jego treści i to bez względu czy był, czy nie był stroną postępowania zakończonego tym orzeczeniem. Nabycie prawa służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu nastąpiło na rzecz Skarbu Państwa, a więc osoby trzeciej w stosunku do stron procesu.

Jednakże jest w sprawie bezsporne, że pozwana Spółka jest następcą prawnym osoby trzeciej, na rzecz której stwierdzono nabycie służebności.

Nabycie służebności gruntowej przez zasiedzenie wyłącza możliwości dochodzenia wynagrodzenia za korzystanie z cudzej rzeczy. Roszczenie to wygasa i nie może być skutecznie dochodzone.

Stanowisko takie jest ugruntowane w doktrynie i orzecznictwie. Skoro powodowie domagali się wynagrodzenia za okres od dnia 19 lutego 2003 r. do 19 lutego 2013 r. a zasiedzenie nastąpiło już z dniem 31 grudnia 1985 r., to roszczenie powodów uznać należało za bezzasadne.

Pozwana Spółka (jej poprzednicy prawni) posiadała bowiem w tym okresie tytuł prawny do korzystania z nieruchomości powodów.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok w pkt 1 w ten sposób, że powództwo oddalił.

Wobec zmiany rozstrzygnięcia co do istoty sprawy zmianie podlegało również rozstrzygnięcie o kosztach procesu za I instancję.

Ostatecznie bowiem powodowie przegrali spór w całości, co uzasadniało obciążenie ich kosztami procesu w całości na podstawie art. 98 kpc.

Dlatego też Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok również w pkt 4 i zasądził od powodów solidarnie na rzecz pozwanej 9.217 zł (7.200 zł kosztów zastępstwa procesowego +17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa + 2.000 zł zaliczki uiszczonej przez pozwaną na koszty biegłego).

Powodowie byli zwolnieni od uiszczenia wpisu od pozwu ponad kwotę 5.000 zł, a na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Sąd Apelacyjny nie obciążył powodów nieuiszczonymi kosztami sądowymi (zaliczki na koszty biegłego).

Natomiast rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego zostało oparte na art. 102 kpc.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zachodził w sprawie szczególnie uzasadniony przypadek pozwalający na nie obciążanie powodów kosztami postępowania apelacyjnego na rzecz pozwanej.

Powodowie są osobami w podeszłym wieku (80 lat) i znajdują się w trudnej sytuacji finansowej o czym świadczy przyznanie im zwolnienie od kosztów sądowych (od obowiązku uiszczenia wpisu ponad kwotę 5.000 zł).

Powodowie wytoczyli spór będąc przekonani o zasadności swego roszczenia o bezumowne korzystanie z nieruchomości i przekonanie ich to utwierdzał korzystny dla nich wyrok Sądu I instancji. Pozwana Spółka dopiero po wydaniu wyroku przez Sąd Okręgowy wystąpiła z wnioskiem o stwierdzenie zasiedzenia. Stwierdzenie zasiedzenia nastąpiło dopiero na etapie postępowania apelacyjnego.

Słusznie podnoszą powodowie, że gdyby pozwana wystąpiła z wnioskiem o zasiedzenie w toku postępowania przed Sądem I instancji i zapadło tożsame rozstrzygnięcie, to do postępowania apelacyjnego by nie doszło.

Wreszcie nie sposób, nie zauważyć, że pozwana Spółka jest dużym i silnym podmiotem gospodarczym w sektorze energetycznym i posiada wyspecjalizowaną obsługę prawną.

W takiej szczególnej sytuacji obciążanie powodów obowiązkiem zwrotu na rzecz pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego byłoby niezasadne i kłóciło się z poczuciem sprawiedliwości społecznej.

Ryszard Marchwicki Marek Górecki Piotr Górecki

--	--	--